

DIE ROOSTER IN TRANSVAALSE LAERSKOLE

IN DIE 20STE EEU

deur

Jacob Daniël de Villiers

B.A., B. Educ.

Verhandeling aangebied ter verkryging

van die graad

MAGISTER EDUCATIONIS

aan die

Potchefstroomse Universiteit

vir Christelike Hoër Onderwys.

1959.

VOORWOORD.

In die eerste plek my dank aan Hom wat my in staat gestel het om hierdie taak te voltooi.

Verder ook my dank aan die hoofde en hul personeel wat besondere moeite gedoen het om my van afskrifte van hul skoolroosters te voorsien.

My opregte dank ook aan my promotor, prof. H.J.J. Bingle, vir sy raad en leiding.

Aan my eggenote betuig ek my opregte dank vir haar aanmoediging en bystand tydens die onderneming.

Laastens sou ek teenoor alle persone wat op verskillende terreine deur hulle gedurige en onbaatsugtige bystand hierdie skripsie moontlik gemaak het, my opregte waardering uitspreek.

Ek wil die vertrouë uitspreek dat hierdie ondersoek van nut sal wees in die opvoedkundige praktyk.

J.D. de Villiers.

Pretoria,

1959.

Voorwoord.

Lys van Tabelle.

iv - vii

HOOFSTUK I.

<u>Inleiding:</u>	1
1. <u>Stelling van die probleem.</u>	1
2. <u>Die doel van die ondersoek.</u>	2
(a) Die historiese ontwikkeling van die laer- skoolrooster in Transvaal in die 20ste eeu.	2
(b) Bestudering van die tegniese aspekte t.o.v. roostersamestelling en die belangrikste faktore wat geld by roostersamestelling.	3
(c) Ontleding en kritiese bespreking van 'n aan- tal laerskoolroosters in Transvaal.	3
(d) Die samestelling van 'n wetenskaplik verantwoorde rooster.	3
3. <u>Die metode van ondersoek.</u>	3
(a) Die historiese ontwikkeling van die laer- skoolrooster in Transvaal in die 20ste eeu.	3
(b) Bestudering van die tegniese aspekte t.o.v. roostersamestelling en die belangrikste faktore wat geld by roostersamestelling.	4
(c) Ontleding en kritiese bespreking van 'n aantal laerskoolroosters in Transvaal.	4
(d) Die samestelling van 'n wetenskaplik verantwoorde rooster.	4

HOOFSTUK II.

<u>Die historiese ontwikkeling van die laerskoolrooster in Transvaal gedurende die 20ste eeu.</u>	5
1. <u>Die rooster van 1901.</u>	5
(a) Die lengte en sittingstye van die skooldag.	8
(b) Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moes word.	8
(c) Die tyd wat aan elke vak gegee moes word.	8
(d) Die duur van elke les.	8
(e) Die reëling van die pouses.	9
(f) Die verspreiding van die vakke oor die werkdag.	9
2. <u>Die rooster van 1909.</u>	9
(a) Die lengte en sittingstye van die skooldag.	11
(b) Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moes word.	15
(c) Die tyd wat aan elke vak gegee moes word.	15
(d) Die duur van elke les.	17
(e) Die reëling van die pouses.	17
(f) Die verspreiding van die vakke oor die werkdag.	17

3.	<u>Die bepalinge van 1914.</u>	19
(a)	Die lengte en sittingstye van die skooldag.	19
(b)	Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moes word.	20
4.	<u>Die rooster van 1918.</u>	21
(a)	Die lengte en sittingstye van die skooldag.	23
(b)	Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moes word.	24
(c)	Die tyd wat aan elke vak gegee moes word.	24
(d)	Die duur van elke les.	26
(e)	Die reëling van die pouses.	26
(f)	Die verspreiding van die vakke oor die werkdag.	26
5.	<u>Administrateurskennisgewing van 1941.</u>	27
(a)	Die lengte en sittingstye van die skooldag.	27
(b)	Die reëling van die pouses.	28
6.	Die instruksies van 1948 en daarna.	28
	<u>Samevatting.</u>	33
(a)	Die lengte en sittingstye van die skooldag.	33
(b)	Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moet word.	35
(c)	Die tyd wat aan elke vak gegee moet word.	36
(d)	Die duur van elke les.	38
(e)	Die reëling van die pouses.	39
(f)	Die verspreiding van die vakke oor die werkdag.	39

HOOFSTUK III.

	<u>Tegniese aspekte van roostersamestelling.</u>	40
(a)	Die lengte en sittingstye van die skooldag.	42
(b)	Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moet word of die inhoud van die leerplan.	60
(c)	Die tyd wat aan elke vak gegee moet word.	62
(d)	Die duur van elke les.	81
(e)	Die reëling van die pouses.	85
(f)	Die verspreiding van die vakke oor die werkdag.	88
(g)	Die probleem van vermoeidheid op skool.	91
(h)	Die skool- en huisomgewing.	100
(i)	Die voorskrifte van die owerheid.	101
(j)	Die werkverdeling van die personeel.	107
(k)	Geleentheid vir individuele selfwerksaamheid.	107
(l)	Die organisasie van die skool.	108
	1. Horisontale indeling.	108
	2. Vertikale indeling.	110
	3. Kleinere skole.	111
(m)	Leerplanorganisasie.	114
	1. Vakindeling.	114
	2. Die aktiwiteitsleerplanorganisasie.	114

Samevatting.

118

HOOFSTUK IV.

Ontleding van die bestaande laerskoolroosters in Transvaal.

122

A. Ontleding.

122

1. Indeling van die roosters volgens skool-raadsgebied. 123
2. Indeling van die roosters volgens die ligging van en graad van die skool. 124
3. Aantal sessies en aanvangsuur van die skooldag. 125
4. Lengte van skooldag. 126
5. Aantal periodes per skooldag. 127
6. Lengte van periodes. 128
7. Verspreiding van pouses en voeding. 129
8. Vakke wat onderrig word. 130
9. Verspreiding van die vakke oor die werkdag. 131
10. Die gemiddelde hoeveelheid tyd per week en die persentasie tyd wat in elke standaard aan die verskillende vakke bestee word. 132

B. Gevolgtrekkings.

133

- (a) Die lengte en sittingstye van die skooldag. 133
- (b) Die aantal leervakke waarvoor voorsiening gemaak moet word. 135
- (c) Die tyd wat aan elke vak gegee moet word. 135
- (d) Die duur van elke les. 138
- (e) Die reëling van die pouses. 139
- (f) Die verspreiding van die vakke oor die werkdag. 139
- (g) Die probleem van vermoeidheid op skool. 141
- (h) Die skool- en huisomgewing. 141
- (i) Die voorskrifte van die owerheid. 142
- (j) Die werkverdeling van die personeel. 142
- (k) Geleentheid vir individuele selfwerkzaamheid. 142
- (l) & (m) Die organisasie van die skool en van die leerplan. 143

Samevatting.

143

HOOFSTUK V.

Die samestelling van 'n wetenskaplik verantwoorde rooster.

145

- (a) Voorgestelde tydindeling. 145
- (b) Wenke vir die opstel van 'n wetenskaplik verantwoorde rooster vir die laerskool. 147

Probleme wat op verdere navorsing wag.

153

BRONNELYS.

i - vii.

LYS VAN TABELLE.

Bladsy.

TABEL I.	Vakke en tyd daaraan bestee per week in 1901.	6
TABEL II.	Rooster vir standerds II-V in 1901.	7
TABEL III.	"Model Rooster van Werkzaamheden voor "Plaatsschool met Eén Onderwijzer" (1909).	11
TABEL IV.	"Analyse van Rooster van Werkzaamheden voor Scholen met Eén Onderwijzer" (1909).	12
TABEL V.	"Model Rooster van Werkzaamheden voor Plaatsschool met Twee Onderwijzers" (1909).	13
TABEL VI.	"Analyse van Rooster van Werkzaamheden voor Scholen met Twee Onderwijzers" (1909).	14
TABEL VII.	"Model-rooster van Werkzaamheden voor Scholen met Eén Onderwijzer" (1918).	22
TABEL VIII.	Tye aan vakke toegesê per week volgens Modelrooster vir Eenmanskool (1918).	25
TABEL IX.	Vereiste lengte van skooldag (sonder inbegrip van pouse) in 1941.	27
TABEL X.	Tydindeling vir die onderrig van die tweede taal, Grade - St. V (1948).	29
TABEL XI.	Die lengte en Sittingstye van die Skool- dag in Transvaalse laerskole vanaf 1901.	34
TABEL XII.	Gemiddelde lengte van die skooldag in Amerika sonder die insluiting van die etensuur vanaf 1823 - 1926.	43
TABEL XIII.	Die lengte van die skooldag vir 73 stede in die V.S.A. in 1938-39 met insluiting van die etensuur en rustye.	45
TABEL XIV.	Die lengte van die skooldag vir 137 stede in die V.S.A. in 1938-39 met in- sluiting van die etensuur en rustye.	46
TABEL XV.	Die gemiddelde lengte van die skooldag in Amerikaanse skole in 1866 en 1926 en die mediaan lengte skooldag in 1948.	48

TABEL XVI.	Leerplan in die tienjaar-skool in Rusland 1954-55.	51
TABEL XVII.	Leerplanne van 'n paar lande.	61
TABEL XVIII.	Tydindeling per week soos aanbeveel deur prof. J. Chr. Coetzee.	67
TABEL XIX.	Voorgestelde tydindeling per week deur die Kaapse Departement van Openbare Onderwys (1937).	68
TABEL XX.	Minimumtye vir sekere vakke soos voorgeskryf deur die Transvaalse Onderwysdepartement.	69
TABEL XXI.	Voorgestelde tydindeling vir vakke aan die laerskole van Denver, Colorado. (1948).	70
TABEL XXII.	Gemiddelde hoeveelheid tyd per week en die persentasie tyd in elke graad soos aanbeveel vir die laerskoolvakke deur 15 State in Amerika in 1926.	72
TABEL XXIII.	Gemiddelde hoeveelheid tyd per week en die persentasie van tydtoekenning aan die laer- skoolvakke in elke graad deur 444 Ameri- kaanse stede in 1926.	73
TABEL XXIV.	Vereiste tydindeling vir vakke gedurende die eerste sewe skooljare in die Russiese tien- jaar-skool (1954-55).	74
TABEL XXV.	Voorgestelde tydindeling vir alle vakke in die laerskole in Inspeksiekring Q van die Transvaalse Onderwysdepartement (1956).	75
TABEL XXVI.	Ontleding van die tydtoekenning aan die twee tale soos aanbeveel in inspeksiekring Q van die Transvaalse Onderwysdepartement.	76
TABEL XXVII.	Gemiddelde tydtoekenning per week aan die vakke in die hoër standers van die laer- skool soos verkry uit die voorbeelde van tydtoekennings.	79
TABEL XXVIII.	Gemiddelde tydindeling per week vir die laerskoolvakke in die standers deur die ondersoeker as redelik beskou.	81

TABEL XXIX.	Daaglikse rooster vir drie tipes van leerplanorganisasie.	83
TABEL XXX.	Vergelyking van lengte van pouses in Transvaal en Amerika.	86
TABEL XXXI.	Vereiste lengte van skooldag (sonder inbegrip van pouse) in Transvaal.	100
TABEL XXXII.	Vereiste minimum tydindeling vir die tweede taal in Transvaalse laerskole.	101
TABEL XXXIII.	Tipiese daaglikse rooster vir 'n skool met "broad-fields" leerplanorganisasie.	116
TABEL XXXIV.	Daaglikse rooster vir 'n aktiwiteitsleerplanorganisasie.	118
TABEL XXXV.	Indeling van roosters volgens skoolraadsgebied.	123
TABEL XXXVI.	Indeling van die roosters nagegaan volgens die graad van die skool.	124
TABEL XXXVII.	Indeling van die skole waarvan die roosters nagegaan is volgens die ligging en die graad van die skole.	125
TABEL XXXVIII.	Gemiddelde lengte van die skooldag vir die standerds volgens die ligging van die skole.	126
TABEL XXXIX.	Vergelyking tussen die gemiddelde lengte van die skooldag vir die standerds in die drie skoolraadsgebiede van die Witwatersrand.	126
TABEL XL.	Vergelyking van die gemiddelde lengte van die skooldag vir standerds in skole op plattelandse dorpe en plaasskole.	126
TABEL XLI.	Die gemiddelde lengte van die periodes in minute vir die verskillende vakke.	128
TABEL XLII.	Verspreiding van die pouses.	219
TABEL XLIII.	Die vakke wat onderrig word in die laerskole waarvan die roosters ondersoek is.	130

TABEL XLIV.

Gemiddelde hoeveelheid tyd in ure en minute
per week en persentasie tyd wat in elke
standerd aan die verskillende vakke in 66
Transvaalse laerskole bestee word (1956).

132

TABEL XLV.

Lengte van die skooldag in Amerika en
Transvaal soos in die praktyk in 'n aantal
verteenwoordigende laerskole.

133

TABEL XLVI.

Gemiddelde tydindeling per week vir die laer-
skoolvakke in die standers deur die onder-
soeker as redelik beskou.

137

TABEL XLVII.

Tydindeling van die skoolrooster soos deur
die ondersoeker aanbeveel vir Transvaalse
laerskole.

146

TABEL XLVIII.

Ontleding van tydindeling soos deur die
ondersoeker aanbeveel vir Transvaalse
laerskole.

147
